

Co se dochovalo

Do dnešní doby se dochovalo jen málo památek na bývalou litomyšlskou židovskou komunitu. Ve sbírkách litomyšlského muzea najdeme některé výrobky obuvníků a textilních závodů, v archivu pak dobové pohlednice, plány na výstavbu synagogy, pojistné smlouvy a dokumentaci spojenou s pokusem o její odkup. Židovské muzeum v Praze má v držení tři pláštiky na tóru, dva nerestaurované. Synagogální opony jsou taktéž v původním stavu – tedy nerestaurované a nezdokumentované. U zlomků synagogálního stříbra, které pocházejí ze svozového místa Litomyšl, nelze kvůli chybějícím nápisům s přesností určit místo původu.

Tóra za mořem

Jeden z náboženských předmětů, který původně patřil k vybavení litomyšlské synagogy, se dnes nachází ve Spojených státech – konkrétně ve městě Columbia ve státě Maryland. Jedná se o svitek jedné z litomyšlských tór, která byla po svozu do Prahy spolu se stovkami dalších svitků v 60. letech odprodána do Londýna. Tam byla restaurována a dále putovala do držení kongregace Beth Shalom, která je jejím vlastníkem dodnes. Na jejím novém pláštiku se dnes nachází nápis *Am jisrael chaj* – neboli Lid izraelský žije – který má odkazovat k přeživšímu dědictví litomyšlské komunity.

Budova bývalé modlitebny a pozůstatky rituální lázně

Jeden z domů, který sloužil v minulosti místní židovské komunitě jako modlitebna, stojí dodnes. Jedná se o dům č.p. 279, nacházející se poblíž křižovatky Mařákovy a Tyršovy ulice. O jeho historii z ústních pramenů víme, že jej roku 1883 koupil od židovské náboženské obce výrobce pian Bedřich Kalles. Před tímto datem se zde v prvním patře měla nacházet modlitebna, k čemuž odkazuje dodnes dochovaný výklenek v jedné ze stěn. Na zahradě také najdeme pozůstatky rituální lázně – mikve, která je ovšem dnes zasypána.

Židovský hřbitov

Židovský hřbitov, jehož torzo se dodnes nachází asi 2 km severozápadně od centra města, pochází z druhé poloviny 19. století. Nejstarší náhrobky nesou dataci roku 1876/1877. Na hřbitově se pohřbívalo až do roku 1942 a najdeme zde náhrobky psané česky, německy i hebrejsky. V šedesátých letech byly ze hřbitova opakovaně krazeny náhrobky a zachovala se také soukromá žádost o zbourání márnice a použití cihel pro stavební účely. K tomu nedošlo a židovský hřbitov, který je v současné době ve správě společnosti Matana a.s., prošel v posledním desetiletí opravami, na nichž se finančně podílelo i Město Litomyšl.

Pláštík na tóru s donačním nápisem, připomínajícím požár litomyšlské modlitebny v roce 1907

Židovské muzeum v Praze

Interiér domu č.p. 279 – místnost bývalé modlitebny s dochovaným výklenkem v jedné ze zdí

foto R. Klimeš, 2012

Dům č.p. 279, v němž byla v 2. polovině 19. století umístěna židovská modlitebna

fotografie z 20. let 20. století, rodinný archiv K. Štindla

Zbytky rituální lázně na zahradě domu č.p. 279

foto R. Klimeš, 2012

Židovský hřbitov – současný stav

foto R. Klimeš, 2012

Výstava Židé v Litomyšli

Autorka: Mgr. Marie Venclová

Koordinátor: Mgr. René Klimeš

Pořadatelé: Město Litomyšl, Portmoneum – Museum Josefa Váchala, Regionální muzeum v Litomyšli

Poděkování za pomoc a spolupráci: Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli, Židovské muzeum v Praze, Smetanův dům Litomyšl, Dagmar Burdová, Miroslav Škrdl, Karel Štindl

Výstava byla realizována díky finanční podpoře Města Litomyšl.

Při tvorbě výstavy byly použity materiály Státního okresního archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli (SOKA Litomyšl), Regionálního muzea v Litomyšli, publikace Milana Skřivánka: Litomyšl 1259–2009: město kultury a vzdělávání, Litomyšl 2009 a Zmizelí sousedé: sborník vzpomínek na litomyšlské židy sebraných žáky Základní školy Zámecká Litomyšl, 2003.

Litomyšl

ŽIDOVSKÉ
MUZEUM
V PRAZE

REGIONÁLNÍ
MUZEUM
V LITOMYŠLI